

Bort Zwaan vertelt over zijn jeugd, hoe hij als kleine jongen in de winkel van zijn ouders meewerkte

Onze jeugdijaren (1)

Als ik spreek over onze jeugdijaren, bedoel ik daarmee de tijd dat ik met mijn broer Gijsbert optrok en waarin wij altijd alles samen deden. Onze jeugdijaren werden gekenmerkt door de opbouw van na de Tweede Wereldoorlog. Alles moest opnieuw worden opgebouwd en vooral voor kleine zelfstandigen, waartoe onze vader behoorde, viel dat niet mee.

Bort Zwaan (1942) met zijn jongere broer Gijsbert (1945) in 1947.

Vader is in 1933 met een onderbreking van enkele maanden op de schoenfabriek van visser groentenboer geworden. De fabriek vond hij een verschrikking: elke dag tussen vier muren. Toen vader drie maanden op de schoenfabriek had gewerkt, ging de boel daar failliet en via zijn zwager kwam hij toen in de handel terecht.

Al voor de oorlog ventte vader op dinsdag en zaterdag aan Eemdijk en op woensdag op de markt te Hilversum. Op donderdag in het dorp en op vrijdag in Huizen. Dat ging allemaal met paard en wagen. Ons paard, een goeie ouwe sul, heette Sjenny. In de oorlog werd het helemaal moeilijk, maar zo lang het kon ging het venten door. Er deden zich nogal eens wat verwickelingen voor.

Een klant in Huizen, Hil van Meep, had bij vader een kist spieriebonen besteld om te wekken. Dat kon toen nog, alleen moest op de kist voor de controleurs worden vermeld, dat die was besteld. Die controleurs waren in die tijd zeker niet geliefd. Op die vrijdagmorgen stond vader dus met paard en wagen in de Smallelaan te Huizen en zou net naar Hil en

Jaan toe gaan, toen er twee controleurs de straat in kwamen. Zij wilden zomaar even de kist met bonen in beslag nemen, natuurlijk voor zich zelf. Vader zei: "Afblijven, die bonen zijn besteld voor de vrouw die hier woont en het staat er duidelijk op, daar mogen jullie niet aankomen, jullie zien dat ik me netjes aan de regels heb gehouden en de kist heb geregistreerd." Die kerels trekken aan de ene kant van de kist met bonen en vader aan de andere kant, terwijl hij riep: "Blijf eraf, daar hebben jullie geen recht op en jullie gaan je boekje te buiten".

Op dat geschreeuw kwam buurvrouw Wijmpje af met de matteklopper in de hand. Die begon ook te schreeuwen en vervolgens kwamen Hil en Jaan te voorschijn stuiven, de ene met een stok en de andere met een bezem. Nu kon Hil ontzettend te keer gaan. Omdat ze haar bonen zag verdwijnen, brieeste ze letterlijk van kwaadheid. Vader zei later: "Het schuim stond letterlijk op haar mond".

In een ogenblik stond het hele straatje op stelten en werd er danig huiskhouden met de 'wapens'. De vrouwen gingen allemaal zó te keer, dat de controleurs eieren voor hun geld kozen en verdwenen. Toen werd de

Grootvader Bort Zwaan (1874-1947), die maar weinig vertrouwen had in de aangekochte schuif van zijn zoon.

kist met bonen gauw in huis weggestopt, voordat er versterking van de controleurs kon komen. Het liep gelukkig allemaal met een sisser af, maar vader zei later dat hij het een wonder vond, dat die controleurs er nog vrij genadig afkwamen. Die waren zo onder de indruk, dat ze die morgen niet meer terugkwamen!

Op een gegeven moment werd het al moeilijker om aan groenten, fruit en aardappelen te komen en toen wilden de Huizer vrouwen ruilen. Aardappelen en groenten voor kleren of iets anders. Vader wilde dat pertinent niet. Dat wil ik hier na zoveel jaren nog duidelijk stellen. Eén keer heeft hij aardappelen geruild voor een flesje 'eau de cologne' omdat moeder zo vaak hoofdpijn had, maar anders nooit! Hij heeft meerdere keren gezegd: "Als ik dat had gewild, had je moeder kist en kast vol gehad met klederdrachtstukken, die ze hier goed konden gebruiken, maar je moet geen misbruik maken van de ellende van een ander! Zo lang mogelijk ging het venten door... tot het door schaarste en de oorlogshandelingen nagenoeg niet meer mogelijk was.

Vader had een vooruitziende blik. Toen hij door had dat de voedselvoorziening gevaar liep heeft hij samen met zijn vriend Jaap van Diermen (Jaap van Zeger) in Genemuiden een oude botter gekocht. Het was een oude bons. Dat is begin 1942 geweest. Toen ze er de haven mee in kwamen varen, stond grootvader Bort bij de visafslag. Vader zei wijselijk niks, maar Jaap zei tegen groof: "Wat vind je ervan Bort?" Groof zei: "Wat ving jic d'r van, mullem en blik!"

De vaarvergunning voor de botter BU 7, een 'oude bons'.

Met dat 'mullem en blik' zijn toch veel tochten naar de Wieringermeer, Drenthe en Friesland gemaakt en werden daar aardappelen gekocht voor de VBNA, een organisatie in Harderwijk, die de aardappelen verdeelde onder

de kerken. Dat hebben ze een maand gedaan en toen zei vader: "Dat is over, er komt praktisch niks bij de kerken terecht, er blijft veel te veel aan de strijkstok hangen voor hunzelf. Via onze plaatselijke kerk werden toen de aardappelen gehaald voor de kerk van Soest. Alleen over die tochten is al een heel nummer in ons blad vol te schrijven.

BESCHEINIGUNG	
Es wird hiermit bescheinigt, dass der Piermede wordt verklaard, dat	
Familienname: Naam	Kwaan
Vorname: Voornaam	Jan
Geburtsdatum: Geboortedatum	19 Nov. 1913
Geburtsort: Geboorteplaats	Bunschoten
Früherer Beruf: Vroeger beroep	Schipper
Jetziger Beruf: Tegenwoordig beroep	Schipper
Wohnort: Woonplaats	Bunschoten
Strasse u. Nr. Straat, Nr.	Hoekstraat 53
bei (Name und Anschrift des Arbeitgeber) bij (naam en adres van den werkgever)	
angestellt ist. werkzaam is.	
J. Kwaan	
BU-7	